

VILIAMovi ŠIROKÉMU

Bratislava dňa 2. mája 1947

Milý Vilo,

obraciam sa na Teba so žiadosťou, aby si sa prezvedel, poprípade stanovil v dorozumení s predsedníctvom vlády

1. či sa vydajú oficiálne portréty prezidenta Republiky i generalissima Stalina, menovite, či sa na týchto portrétoch pracuje;

2. kedy asi možno čakať vydanie takýchto portrétov.

Ide mi totiž o toto: Školská výzdoba viazne preto, lebo žiadam školy, aby počkali na vydanie oficiálnych portrétov. Ale už dva roky sa tiahne otázka oficiálnych portrétov. Pretože nemôžeme dodať portréty oficiálne, dáva sa možnosť pri výzdobe tried najrozličnejšiemu postupu. Rozhodol som sa, že bez ohľadu na spoločný celoštátny postup v týchto veciach od nového školského roku zavedieme jednotnú výzdobu tried. No ak by medzičasom oficiálne portréty boli schválené a vyšli by, spôsobila by sa nám tým dosť značná škoda. Veď jednotná výzdoba škôl bude stáť niekoľko miliónov. Ak by však opäť dlhší čas malo trvať vyhotovenie a schválenie oficiálnych portrétov, odhodláme sa k takému provizóriu, lebo sa nám predsa len vyplatí mať školy v poriadku i po stránke výzdoby trebárs provizórne na 1—2 roky.

V každom prípade chceme, aby v našich školách

Odpis tohto listu 2. mája posla V. Kopeckému a dodáva: „Bolo by veľmi dobre, keby si sa iniciatívne ujal myšlienky, aby sa urobil jednotný oficiálny portrét prezidenta Republiky a vydal tiež portrét generalissima Stalina. Ak nedostanem odpoveď od Teba v tejto veci (ako na mnohé iné moje listy), zariadim si veci sám, zverím našim maliarom túto prácu bez ohľadu na to, či potom medzičasom predsa len sa vláda na nejakých jednotných portrétoch uznesie.“

bol i portrét Stalinov. A to nielen z toho dôvodu, že máme so Sovietskym zväzom spojenecké vzťahy, a tiež nie len z toho dôvodu, že sovietska armáda Slovensko i Československo oslobodzovala, ale hlavne preto, aby do vedomia detí aj týmto spôsobom dostávalo sa poznanie, že nie sme sami, že sa môžeme opierať o takú mocnosť, akou je náš spojenecký sused.

Prosím Ťa teda o správu v týchto veciach. I tak sa mi zdá, že sme mnoho premeškali, keď sme dávali na voľnú úvahu učiteľom, ako si triedy vyzdobia.

Srdečne Ťa zdraví Tvoj

L. Novomeský

Nápravu aj v tejto oblasti dosiahol povereník až po Februári 1948. A hoci sa očividne usiloval i v tomto prípade, pražský časopis Slovo národa (19. XII. 1947) mu vyčítal pravý opak. V článku Co je možné ve školách na Slovensku? naňho útočia, že za viacej ako dva a pol roka od skončenia vojny sa nepostaral, aby v slovenských školách viseli obrazy prezidenta republiky a že tak nerešpektuje nielen povinnosť, ale ani cit každého skutočného vlastenca. Záver článku je typický pre obdobie tesne pred februárovými udalosťami: „Je to opravdu smutný doklad poměrů na Slovensku. A zde sa v komunistickém tisku nevolá po očistě, nepíše se o reakci a pod. Proč? Poněvadž jde o komunistického povereníka!“